

UNGEKLIMARÅDETS ANBEFALINGER OM UDDANNELSE

Vi anskuer bæredygtig udvikling holistisk efter Brundtlands definition¹ og anser verdensmålene² som en god måde at måle fremskridt på bæredygtighed på. Dog kommer de fleste af vores forslag til at fokusere på klimamæssig bæredygtighed, da dette er Ungeklimarådets hovedfokus.

Uddannelserne er afgørende for, om vi kan adressere vor tids udfordringer og kriser - herunder er de fundamentale for løsningen af klimakrisen. Uddannelse er centralt i opfyldelsen af mange verdensmål og internationale forpligtelser. F.eks. SDG 4.7 om uddannelse i bæredygtighed, SDG 13.3 om uddannelse i klima og Parisaftalens artikel 12 om "action for climate empowerment".

Det er derfor nødvendigt, at uddannelsesinstitutionerne spiller en rolle i at løse klimakrisen, ikke kun ved at tage ansvar for deres eget klimaaftryk, men også gennem at prioritere bæredygtighed i uddannelsernes indhold, samt gennem partnerskaber med omverdenen.

Alle uddannelser på alle fagområder kan bidrage til den grønne omstilling, og derfor er vores anbefalinger rettet mod alle uddannelser, både folkeskoler, gymnasier, erhvervsuddannelser, mellemlange uddannelser og universiteter. I de nedenstående afsnit er anbefalingerne delt op efter, om det er handlinger ministrene kan tage inden for deres respektive ressortområder, eller om det er anbefalinger til uddannelsesinstitutionerne selv.

1. Anbefalinger til Uddannelses- og forskningsministeren:

Det er essentielt for klima- og biodiversitetskrisen, at de studerende får kompetencer til at se, hvordan deres faglighed kan bidrage til at løse kriserne. Derfor er viden om bæredygtighed og evnen til at se sin faglighed i kontekst af påvirkning på omverden et vigtigt aspekt i uddannelseskvalitet. Derfor anbefaler Ungeklimarådet, at akkrediteringskriterierne skal ændres således, at institutionerne bliver spurgt ind til dette, når der foretages akkreditering. Vi

¹ <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

² <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

henviser til Schweiz som eksempel, hvor institutionerne bliver spurgt ind til både miljømæssig, social og økonomisk bæredygtighed og får eksempler på dette, når de gennemføre akkreditering³. Deres erfaring er, at kravet er konkret nok til, at institutionerne føler sig forpligtet til at tage emnet alvorligt, men fleksibelt nok til, at det ikke får karakter af topstyring af universiteterne.

*Derudover anbefaler Ungeklimarådet, at bæredygtighed skal skrives ind i formålsparagraffen for universiteterne i stedet for vækst. Konkret skal dette indskrives i universitetslovens paragraf 2, hvor der i dag står "vækst og udvikling"*⁴.

Ungeklimarådet anbefaler, at der sættes penge af til oplysende tiltag, så uddannelsesinstitutionerne bedre kan bidrage til SDG 13.3. Eksempler på sådanne tiltag er forskningsformidling, citizen science, aktionsforskning og at bistå myndigheder, virksomheder og borgere med forskningsbaseret vejledning om bæredygtig udvikling.

I takt med omstillingen af klimaskadelige sektorer, er der brug for at gribe de folk, hvis job bliver påvirket af den grønne omstilling. Det er et centralt aspekt af "just transition" (retfærdig omstilling), at samfundet ikke efterlader folk uden jobs men i stedet investerer i omskoling, så de kan bidrage til samfundet i et bæredygtigt job. *Derfor anbefaler Ungeklimarådet, at der skal investeres i efter- og videreuddannelse for de professioner, hvis job bliver påvirket af den grønne omstilling.*

Uddannelsessektoren er generelt presset økonomisk efter mange år med besparelser. Derfor har institutionerne svært ved at løfte nogle af de vigtige samfundsopgaver med at finde bæredygtige løsninger, der ikke giver kortsigtet overskud, samt at oplyse borgere om videnskab og bæredygtighed. *Derfor mener Ungeklimarådet, at der både skal tilbageføres midler fra de seneste års nedskæringer samt sættes penge af til en grøn omstilling for uddannelsesinstitutionerne.*

Forskning

Der er blevet skåret meget på forskningen de seneste år, og herunder den grønne forskning. *Ungeklimarådet mener, at de midler skal tilføres igen. Danske investeringer og forskning skal afspejle klimalovens målsætning, og derfor skal statslige investeringer i forskning specifikt øremærket udvinding af fossile brændsler stoppes. Pengene skal i stedet bruges på at forske i bæredygtige løsninger. Der bør både tilføres øgede strategiske forskningsmidler til at fremme forskningen inden for et bæredygtigt nulemissionssamfund og gives flere penge til "fri grøn forskning" / "grøn grundforskning" som universiteterne selv kan udmønte.*

Kriterierne for etisk forskningspraksis skal sikre forskningens integritet. *Derfor anbefaler Ungeklimarådet, at kriterierne ændres, så det bliver obligatorisk for institutionerne at forholde sig til klima- og miljøhensyn i forskningsprojekter. Det kunne med fordel tilføjes som punkt 7 i kriterierne (s. 7)*⁵.

³ <https://aaq.ch/en/accreditation/institutional-accreditation/>

⁴ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=209940>

⁵ <https://ufm.dk/publikationer/2014/filer-2014/the-danish-code-of-conduct-for-research-integrity.pdf>

2. Anbefalinger til ting, Uddannelses- og forskningsministeren kan tage med til handlingerne om de strategiske rammekontrakter med institutionerne:

Mange dele af universiteternes klimaansvar kan ikke løses ved beslutninger oppefra men ved at støtte og tilskynde initiativer nedefra. De strategiske rammekontrakter, vejledninger til studienævn og målrettet økonomisk støtte til bottom-up tiltag på universiteterne kan have en stor effekt:

Ungeklimarådet mener, at uddannelsesinstitutionerne skal redegøre for deres klimabelastning via et klimaregnskab og eventuelt en opgørelse af deres økologiske fodaftryk. Institutionerne skal ligeledes have handlingsplaner med konkrete målsætninger for at nedbringe deres klimabelastning. Handlingsplanerne skal være offentligt tilgængelige, således at studerende og andre aktører kan stille ledelsen til regnskab, hvis der ikke tages de nødvendige skridt hen mod en grøn forandring. *Derudover mener Ungeklimarådet*, at institutionerne skal kunne redegøre for, hvordan der tages hensyn til bæredygtighed i prioriteringer af forskning, samt i pensum på alle institutionens uddannelser.

Ungeklimarådet anbefaler at der i alle uddannelsesinstitutioners strategiske rammekontrakter sættes målsætninger for bæredygtighed, både i institutionens egen drift, forskningsaktiviteter, uddannelsesaktiviteter og ikke mindst bredere borgeroplysning.

3. Anbefalinger til videregående uddannelsesinstitutioner:

Det er et centralt aspekt af uddannelseskvalitet, at de færdiguddannede har en forståelse for både de etiske, videnskabsteoretiske og bæredygtighedsmæssige aspekter af deres faglighed.

Derfor mener Ungeklimarådet, at "sustainability mainstreaming" skal indføres i studienævnene, det vil sige at bæredygtighed skal tænkes ind i alle fag på den måde, der passer til det enkelte fag. Derved sikres, at alle studerende bliver udstyret med redskaberne til at forstå klima/bæredygtighed og tænke det ind holistisk i de forskellige aspekter af deres faglighed. Det er ikke sikkert, at et separat kursus i bæredygtighed er løsningen, læringsmål om bæredygtighed kan med fordel inddrages i andre obligatoriske kurser. Formidling om klimaforandringer og klimaløsninger skal prioriteres, så institutionerne bidrager til den generelle befolknings vidensniveau og bidrager til at opfylde SDG 4.7 og 13.3. Der skal samlet set udbydes flere kurser og eksternt rettede oplysningsaktiviteter, hvor bæredygtighed er hjørnestenen.

Det er essentielt, at de studerende, uanset fakultet, kan opkvalificere deres faglige profil med viden om bæredygtighed og om hvordan de, med deres faglighed, kan bidrage til en bæredygtig udvikling. *Derfor mener Ungeklimarådet*, at det skal være muligt og enkelt for de studerende at tage kurser i bæredygtighed for at få en bredere faglig profil, så den studerende bliver klædt på til at tackle klima- og biodiversitetskrisen inden for vedkommendes fagområde.

Uddannelsesinstitutionerne skal indtænke bæredygtighed i prioriteringen af forskning på alle fagområder. Herunder skal impact på klima og miljø inkluderes i de etiske kriterier for forskningen.

Uddannelsesinstitutionerne skal sikre, at de bidrager med drivhusgas-reduktioner for deres egne aktiviteter. *Ungeklimarådet mener derfor*, at der skal laves en plan for, hvornår institutionen kan blive klimaneutral (inkl. bygninger og laboratorier). Planen skal ikke kun inkludere CO₂ men også andre drivhusgasser. Det er vigtigt, at der tages hånd om den reelle globale klimabelastning. Derfor skal de indirekte udledninger fra indkøb og investeringer også inkluderes i planen.

Ungeklimarådet anbefaler at institutionernes investeringsporteføljer skal være fri for fossile brændsler, for det giver ingen mening fortsat at lægge penge hos dem, der modarbejder den grønne omstilling. Institutionerne skal investere i fremtiden ved at støtte grønne initiativer, der ligger i tråd med institutionens forpligtelse til at bidrage til en mere bæredygtig verden. Det behøver endda ikke skade afkast - tag inspiration fra f.eks. MP Pension⁶. Derudover bør institutionernes investeringer følge UN Principles for Responsible Investment⁷

Danskernes madvaner og madspild har stor betydning for klimaet. *Derfor mener Ungeklimarådet*, at der skal tænkes bæredygtighed ind i kantinerne. Det vil betyde færre animalske produkter (inspiration i fødevarestyrelsen anbefalinger), flere lokale varer og sund kost til SU-venlige priser. Der skal desuden laves tiltag for at mindske madspild. Sådanne tiltag kunne være mindre tallerkner, en madspilds-app el. lign.. Derudover kan salg af vand på flaske og plastikserving stoppes og der kan sættes en pris på køb af papkrus for at spare unødigt materiale⁸. Uddannelsesinstitutionernes rammer skal også bidrage til den grønne omstilling. *Ungeklimarådet anbefaler derfor*, at der tænkes grønt på campus; plant træer og tænk biodiversitet ind i jeres vedligeholdelse (f.eks. med inspiration fra Vild Med Vilje).

Transportområdet er også et oplagt område at reducere institutionernes klimabelastning. *Derfor mener Ungeklimarådet*, at institutionens bør indtænke deres transportpolitik i en klimakon tekst. Der skal sættes en nedre grænse for transporttid, før flyrejser tillades (fx undlad at flyve til destinationer, der kan nås med toget inden for 24 timer). Der kan hentes inspiration fra en succesfuld rejsepolitik her.

4. Anbefalinger til Undervisningsministeren (folkeskole, ungdomsuddannelser)

Ungeklimarådet mener, at der skal laves et rejsehold, som kan forklare klima og bæredygtighed og tackle myter og fakta herom. Ligeledes skal rejseholdets arbejde være tilgængeligt for lærere, der selv vil kaste sig ud i at lære deres elever vigtigheden af bæredygtighed. Dette skal bl.a. ske gennem tværfaglig projektarbejde, hvor eleverne arbejder med selvskabende

⁶ <https://akademikerpension.dk/ansvarlighed/>

⁷ <https://www.unpri.org/>

⁸ <https://sos.earth/programs/>

elementer og lærer det gennem praksis. På denne måde stifter eleverne bedre bekendtskab med problematikker frem for bare at få det fortalt.

Ungeklimarådet mener, at uddannelsesinstitutionerne skal tilføres midler til at indføre klimavenlige tiltag. Mange af dem vil gerne, men har ikke råd til at investere i det. Noget af støtten kan eventuelt gives i form af lån til tiltag, der senere tjener sig selv hjem (f.eks. pga sparet energi og vand).

Det er vigtigt at eleverne stifter bekendtskab med bæredygtighed fra en tidlig alder. *Derfor mener Ungeklimarådet*, at der skal integreres bæredygtighed i formålsparagrafferne for gymnasier, og at der skal være et skærpet fokus på menneskets samspil med naturen i henhold til folkeskolens formålsparagraf. Qua gymnasiernes formålsparagraf, §1, skal gymnasierne være alment dannende. Den moderne fortolkning af dannelsesbegrebet bør indeholde klima og bæredygtighed. Ligeledes skal bæredygtighed skrives ind i de fælles mål jf. folkeskolelovens §10 (eller alternativt indgå som tværgående tema) og derudover være et obligatorisk emne i undervisningen i folkeskolen jf. folkeskolelovens §7. *Ungeklimarådet mener*, at der skal stilles krav om, at bæredygtighed integreres i læringsmålene for alle fag i grundskolen og ungdomsuddannelserne.

Det er essentielt, at lærerne bliver klædt på at undervise deres elever i bæredygtighed. *Derfor mener Ungeklimarådet*, at alle lærerteams i grundskolen skal gennemføre et opkvalificeringsforløb, så de kan varetage undervisningen i bæredygtighed. Dette skal støttes fra ministeriets side for at sikre kvalitet på tværs af de danske skoler.

Det skal være muligt for de elever med ekstra interesse i grøn⁹ bæredygtighed at fordybe sig yderligere. *Derfor mener Ungeklimarådet*, at der skal tilbydes et valgfag i grøn bæredygtighed i 7. - 9. klasse på linje med andre valgfag ved at tilføje valgfaget i folkeskolelovens §9.

5. Anbefalinger til folkeskolerne

Ungeklimarådet mener, at opmærksomhed på klima og bæredygtighed skal være en del af den almene dannelse, som er folkeskolens formål. Konkret kan det udmønte sig i:

- Læringsmål om aktivt medborgerskab og hvordan man påvirker samfundet ved at engagere sig.
- Læringsmål om grøn omstilling og bæredygtighed, f.eks. i hjemkundskab og ved affaldssortering (den bedste måde at nå forældrene er gennem børnene).

Herunder *anbefaler Ungeklimarådet*, at grøn bæredygtighed skal integreres i undervisningsmaterialer. Det kan gøres i alle fag, med forskellige vinkler.

⁹ Grøn bæredygtighed omfatter klima, miljø og biodiversitet, menneskets forhold til naturen og naturens evne til at opretholde sig selv. Forståelse af den gensidige påvirkning mellem mennesker og natur. Sameksistens af organismer på jorden og respekt og omsorg for naturen. Opfyldelse af nulevende generationers behov må ikke ske på bekostning af fremtidige generationer.

Ungeklimarådet mener, at eleverne skal stifte bekendtskab med grøn bæredygtighed praktisk, tværfagligt og med udgangspunkt i cases (ikke nødvendigvis samtidigt). Det skal støtte en positiv fortælling om, at det bliver svært men ikke umuligt at tackle klimaudfordringen. Eleverne skal ikke få klima-angst, men skal få viden om, hvad der skaber klimaproblemerne, og hvad der virker på det. Der skal være handlingsorienteret undervisning, som eleverne kan bruge i deres hverdag eller til at engagere sig samfundet gennem f.eks. politik, gennem aktivisme mm., for at omsætte viden til konstruktive handlingsændringer.

For at få de bedste rammer for elevernes generelle læring og forståelse af bæredygtighed, *mener Ungeklimarådet*, at der skal oprettes fysiske grønne læringsrum på skolerne. Et grønt læringsrum er et fysisk undervisningslokale eller lokation, der afspejler noget grønt. De skal understøtte elevernes forståelse af bæredygtighed og lærernes skal opkvalificeres i at bruge disse i undervisningen.

6. Anbefalinger til gymnasiale uddannelsesinstitutioner

Klima og bæredygtighed skal være en del af elevernes almene dannelse. *Ungeklimarådet mener derfor*, at undervisning i grøn bæredygtighed skal indgå i alle fag på gymnasiet, således eleverne får en bred forståelse af vores natur, klima og miljø.

Ungeklimarådet mener, at alle gymnasieelever skal deltage i mindst ét længere tværfagligt projekt med fokus på (grøn) bæredygtighed. Herigennem stifter de bekendtskab med helhedsorienterede løsninger samt lærer at tilgå problematikker inden for klima- og biodiversitetskrisen.

Derudover mener Ungeklimarådet, at alle gymnasieelever skal deltage i et praksisnært projektsamarbejde med en lokal aktør. I forløbet skal eleverne samarbejde med aktøren om løsninger som understøtter den grønne omstilling. Det skal give eleverne en smagsprøve på at arbejde med virkelighedens udfordringer og løsninger.

7. Anbefalinger til erhvervsskolerne

Den grønne omstilling kommer til at kræve kloge hænder og hoveder, der forstår at sætte deres faglighed i spil på en bæredygtig måde. Skolerne har et ansvar for at sikre, at deres elever har kompetencerne til at agere på fremtidens bæredygtige arbejdsmarked og bliver uddannet til fremtiden, ikke til fortidens arbejdsmarked.

Alle fagligheder har deres egen rolle i at skabe en bæredygtig fremtid - fra tømreren der vælger energirigtige og materiale-besparende løsninger, til bageren der forstår effekten af at vælge bæredygtige ingredienser. *Ungeklimarådet anbefaler*, at det indtænkes i alle uddannelsesretninger, hvordan eleverne kommer ud med kompetencer til at træffe bæredygtige valg i deres arbejdsliv. Husk især at inddrage eleverne selv i denne opdatering af deres fag.

Lærlinge og elever bør inddrages i, hvordan skolerne bliver bæredygtige: Hvordan kan vi spare ressourcer? Kan vi forbedre vores affaldssortering? Kan vi finde på nogle gode ideer at give til mester, der hvor vi skal stå i lære? *Ungeklimarådet anbefaler*, at skolerne aktivt understøtter, at eleverne engagerer sig i bæredygtighed. Det kan være gennem at sætte tid af til det i undervisningen, lave projektopgaver fokuseret på bæredygtighed, samt at sætte penge af til at støtte elev-drevne initiativer på området. Dette styrker både elevernes faglighed og deres demokratiske dannelse, da det giver dem en mulighed for at engagere sig i deres hverdag.